

Fylkesmannen i Hordaland

Saksbehandler, innvalgstelefon
John Olav Hisdal, 5557 2324
Anniken Friis, 5557 2323

Vår dato
14.03.2012
Deres dato
31.08.2011

Vår referanse
2006/7771 561
Deres referanse
07/2906

NVE - Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Uttalelse til søknad fra Småkraft A/S – innsigelse til 5 prosjekt i Valldalen, Odda kommune.

Den naturfaglige dokumentasjonen i konsekvensutredningen og miljøvurderingene for de fem utbyggingsforslagene tilfredsstiller kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven. En samlet vurdering av konsekvenser for nasjonale og regionale verdier knyttet til villrein, naturverdier og landskap er derimot ikke vist.

Fylkesmannen fremmer innsigelse i medhold av vannressursloven § 24 mot Holdøla, Strandåna, Grøno, Middalen og Trossovdalen kraftverk på grunn av konflikter med villrein i nasjonalt villreinområde, tap av inngrepsfritt område og landskapsnatur.

Det vises til brev av 28. oktober 2011 der Fylkesmannen blir bedt om å gi uttalelse til søknad fra Småkraft AS om bygging av Grøno, Middalen, Trossovdalen, Holdøla og Strandåna kraftverk i Odda kommune. Det er utarbeidet konsekvensutredning for de tre førstnevnte prosjektene og miljøvurderinger for de to sistnevnte.

Kort om utbyggingsforslagene

Alle de fem utbyggingsforslagene ligger innerst i Valldalen og skal utnytte fallene i Grøno, Middalelva, Trossovelva, Strandåna og Holdøla sør og nord. Prosjektdata for de fem utbyggingene er vist i tabellen under:

Prosjekt/prosjektdata	Grøno	Middalen	Trossovdalen	Holdøla	Strandåna
Installert effekt MW	17,4	6,1	3,5	10,9/10,7	3,5
Produksjon (GWh)	44,0	16,8	9,2	27,9	8,0
Bruktid(timer)	2600	2850	2360	2690	2350
Sluktevne maks./min	13,6/1,4	7,7/0,7	3,2/0,6	3,8/0,2	0,88/0,04
Inntaksdam B/H meter	40/7	35/4	40/3-4	35/4,5	20/3,5
Inntak (kote) 04/11972	895	840	995	1087	1220
Avløp	747	747	865	747	747
Vannveg (meter)	1120	900	1130	1300	1550
Overskuddsmasser	ingen	Ingen	Ingen	Ingen	ingen
Vegbygging (meter)	30	30	200	2700+500+160	300
Minstevannføring S m³/s	1,06	0,69/1,71(15.07-15.08)	0,29	0,41	0,1
Minstevannføring V m³/s	0,17	0,06	0,03	0,01	0,01
Utbyggingskostnader (mill. kr.)	119	51,3	32,4	79;2	30,6
Utbyggingspris - kr/kWh	2,70	3,05	3,52	2,84	3,83
Red. inngrepsfrie naturområder km²(villmarkspreget)	5,3	0	5,0	11,6	8,4

Holdøla sør overføres til inntaket via et 1100 meter rør som skal nedgraves. Fra inntaket må det også bygges en 500 meter lang faringsvei til trykkrøret som legges i utsprengt/nedgravd

grøft 1300 meter ned til stasjonen. Fra kommunal vei bygges 160 meter veg til kraftstasjonen og en 2700 meter lang veg opp til inntaket.

For Grøno kraftverk planlegges en 1120 meter lang rørgate i utsprengt grøft og en faringsvei langs rørgaten som senere er tenkt brukt til kløving samt en overføring av bekk i 80 meter rørgate fra Sandskarnuten.

For Strandåna kraftverk er det planlagt en 1550 meters rørgate, der de nederste ca. 650 metrene legges i dagen. Fra kommunal veg til kraftstasjonen planlegges en ca. 300 meters lang veg. Det er ingen reguleringer i noen av prosjektene, men inntaksbasseng blir etablert ved alle inntakene.

For prosjektene i Middalen og Trossovdalen er det planlagt nedgravde rørgater på hhv 900 og 1130 meters lengde.

Overføring av kraft fra de fem verkene i Valldalen vil skje via kabel til eksisterende 22 kV nett til Odda Energi AS. Det må bygges nye transformatorstasjoner i forbindelse med kraftverkene. Det er i dag ikke linjekapasitet til å ta imot den nye kraften.

Fylkesmannens vurdering av prosjektene

Den naturfaglige dokumentasjonen i konsekvensutredningen og miljøvurderingene er etter Fylkesmannens vurdering tilstrekkelig til å tilfredsstille krav til kunnskapsgrunnlag jf. § 8 i naturmangfoldloven. En samlet vurdering av nasjonale og regionale verdier knyttet til villrein, naturverdier og landskap er derimot ikke vist.

Det er positivt at NVE sender de fem prosjektene til felles høring, slik at de kan vurderes samlet. Når så mange utbyggingsprosjekt ligger i samme område, kunne NVE ha satt krav til at tiltakshaver la fram en vurdering av samlet belastning på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 10.

For å danne seg et bilde av den helhetlige virkningen av inngrep på landskap, inngrepsfri natur, og naturverdier bør tidligere utbygginger og inngrep i området Valldalen – Røldal trekkes inn. NVE har gitt konsesjon for utbygging av Eiungsstølåni kraftverk som fører til et INON-tap på i alt 5,0 km². Konsesjonssøknader for utbygging av Mjølåna og Tufteelva ble avslått ut fra en vurdering av samlede inngrep i Røldalsområdet heri konflikter med landskap, friluftsliv, inngrepsfri natur, biologisk mangfold og nærheten til Hardangervidda nasjonalpark.

Rundt Røldalsvatnet er det gitt konsesjon til flere utbygginger.

I det følgende vil de fem utbyggingsplanene bli vurdert samlet opp mot allmenne interesser som biologisk mangfold spesielt villrein, vassdragsnatur, landskap og friluftsliv.

Generelt

Hele planområdet har i flere tiår vært sterkt preget av menneskelig aktivitet. Her kan nevnes Valldalsmagasinet, veien langs vestsiden av magasinet, Middalsbu DNT-hytte og oppføring av stølshus i Middalen og helt i nordenden av Valldalsvannet.

Valldalen er et viktig utgangspunkt for turer inn på Hardangervidda. Fra nordenden av Valldalsvatnet går det stier både mot Reinsnos, Litlos, Hellevassbu og Haukeliseter. Nedre deler av Grøno og Middalelva er godt synlig fra utkikkspunkt langs disse stiene. Deler av elvestrekningene går i utilgjengelige juv som har lite innsyn.

I Trossovdalen er det mindre ferdsel og det fins ingen merket sti. Her er ingen skjermende vegetasjon langs vassdraget og elven er derfor godt synlig i terrenget.

En viktig konsekvens av alle utbyggingene er primært knyttet til den landskaps- og opplevelsesmessige effekten av inntak, rørgate, veibygging og kraftstasjon og til den sterkt reduserte vannføring i elvene. I tillegg vil utbyggingene i større og mindre grad komme i kontakt med villreinens leveområder.

Villrein

Regionale planer skal legges til grunn for regionale etaters virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Regional plan for Hardangervidda (2011-2025) viser betydningen av området for villreinen.

Valldalsområdet regnes som del av villreinens historiske leveområde. Dette gjelder ikke minst østsiden av Valldalsvannet. En utvidelse av vinterbrøytet veg til innerst i Valldalen kan være forstyrrende for utveksling av rein mot tilstøtende villreinområder.

Rundt Valldalsvannet og spesielt østsiden langs vannet har det vært kalving i senere år. Den ytre avgrensningen av det biologiske leveområdet for reinen er derfor trukket ned til vannkanten langs hele Valldalsvannet. Med stor sannsynlighet vil områder i Middalen, Trossovdalen og Vivassdalen bli brukt som kalvingsområde også i fremtiden. I Norske Villreinsenters rapport 7/2010 fremstår dette området som et viktig kalvingsområde. Data fra *dyreposisjoner.no* viser at det forekommer villrein i Vivassdalen, Midtdalen og Trossovdalen jevnlig. Det er derfor viktig at disse områdene i minst mulig grad endrer karakter og bruk.

De berørte områdene ligger utenfor grensen til Hardangervidda nasjonalpark, men med nedbørfelt som strekker seg inn i parken. Inntakene for Trossovdalen, Strandåna og Holøla kraftverk ligger nær inn til grensen for nasjonalparken.

Alle 5 kraftverkene ligger i det nasjonale villreinområdet rundt Hardangervidda, der det må tas spesielt hensyn til villrein, landskap og naturmiljø.

I vedtatt Regionalplan for Hardangervidda 2011-2025 er det presisert at ny eller utvidelse av kraftutbygging eller kraftlinjer bør unngås i villreinens leveområder med unntak for tiltak som ikke innebærer nye inngrep av betydning for bevaring av villreinstammen eller som gir samlet positiv gevinst for villrein, landskap og andre miljø- og verneinteresser. I planen er det også presisert at Valldalsvegen langs vatnet ikke skal opnes før etter at kalving er ferdig.

Inngrepsfrie naturområder

Det størst inngrepsfrie naturområdet i Hordaland (Hardangervidda) ligger i kort avstand til de omsøkte prosjektene. Dersom det gis tillatelse til å bygge ut de omsøkte kraftverkene vil dette i sum redusere villmarkspreget naturområde med ca 30 km². I stortingsmelding nr 26 (2006-2007) om regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand står det bl.a.: *I et europeisk perspektiv er inngrepsfrie naturområder en unik ressurs i seg selv. I tillegg har det stor betydning for friluftsliv og naturopplevelse. Det er også enkelte arter, for eksempel villreinen,*

som i stor grad lever i de gjenværende inngrepsfrie områder. Slik Fylkesmannen vurderer utbyggingsplanene vil alle i større og mindre grad komme i konflikt med nevnte nasjonale mål.

Landskapsinngrep/veibygging

Hele området er preget av tyngre tekniske inngrep til høyde med Valldalsvatnet. Naturen og landskapet over vannets høydenivå er derimot for det meste uberørt i dag. Omfanget av areal- og landskapsinngrep for de fem prosjektene er forholdsvis store i et lite landskapsrom. En utbygging i de fem elvene vil medføre en vesentlig lavere vannføring på strekningen mellom inntakene og utløpene fra kraftstasjonene. Dette vil i først rekke påvirke landskapet i sommerhalvåret. Elvene som renner ut i vannet utgjør en viktig del av landskapsbildet. Trossovdalen fremstår som helt uberørt. En utbygging av Trossovelven innebærer at grensen for inngrepspregede landskapsrom flyttes lenger inn i Valldalen og helt inntil grensen for Hardangervidda nasjonalpark.

Bygging av adkomstvegen frem til inntaket for Holdøla kraftverk vil gi store og varige inngrep i det åpne terrenget. Adkomstvegen vil endre landskapsbildet betydelig. Faringsveiene som må bygges frem til og langs med overføringsrøret for Holdøla sør vil gi store inngrep i et ellers urørt terreng. Selv om inngrepene for Holdøla sør skal fjernes og arronderes etter avsluttet arbeid vil også dette gi varige sår i et urørt terreng.

Friluftsliv

Det er flere stier i området og Valldalen er et viktig utgangspunkt for turer inn på Hardangervidda. Området er mye brukt både av lokale, regionale og nasjonale brukere. Spesielt stien fra nordenden av magasinet, forbi Vivassvannet og innover Vivassdalen, samt stien fra DNT-hytta og innover Middalen er mye benyttet. Vannføringen på de berørte strekningene vil bli vesentlig lavere enn i dag. Deler av vannstrengen er godt synlig fra turstiene og dette vil påvirke elvenes opplevelsesverdi som landskapselement og gi negative konsekvens dersom utbyggingen blir gjennomført.

Fisk

De fem elvene har bare små mengder med småvoksen ørret. Med den minste vannføring som er foreslått for elvene sammen med de årlige flommene som fortsatt vil komme vurderer vi en eventuell utbygging å ha liten negativ konsekvens for fisk mens det for andre dyregrupper i vassdragene, spesielt insektfaunaen, må forventes reduserte bestander. Det er lite fiske i de fem elvene.

Konklusjon

Fylkesmannen mener at de 5 utbyggingsprosjektene som alle ligger innenfor det nasjonale villreinområdet, vil være til skade for villreinens livsvilkår både i dag og fremetter. I tillegg medfører utbyggingen mange og for det meste irreversible inngrep i naturen i et område som alt er sterkt påvirket av tiltak og der det er viktig å sikre rest-naturområder for allmenheten, dyrelivet og det biologiske mangfaldet for øvrig. Utbyggingen medfører også samlet og hver for seg et stort tap av inngrepsfritt område (INON).

Fylkesmannen fremmer derfor innsigelse etter Vannressursloven, § 24, til alle de 5 omsøkte kraftverkene.

Med hilsen

Terje Aasen e.f.
avdelingsdirektør

Kjell Kvingedal
seksjonssjef

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift.

Kopi til:

Direktoratet for naturforvaltning (DN)	Postboks 5672 Sluppen	7485	Trondheim
---	-----------------------	------	-----------

Odda kommune	Opheimsgata 31	5750	ODDA
Småkraft	Postboks 7050	5020	BERGEN
Olje- og energidepartementet	Postboks 8148 Dep	0033	Oslo

Miljøverndepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	Oslo
------------------------	-------------------	------	------

Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag	Tverrgt. 4/6	5017	BERGEN
---	--------------	------	--------

Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	Bergen
----------------------------	---------------	------	--------